

Welkom bij de
informatiebijeenkomst over de
invoering van de Brede vakinhoudelijke
Richtlijn Dyslexie

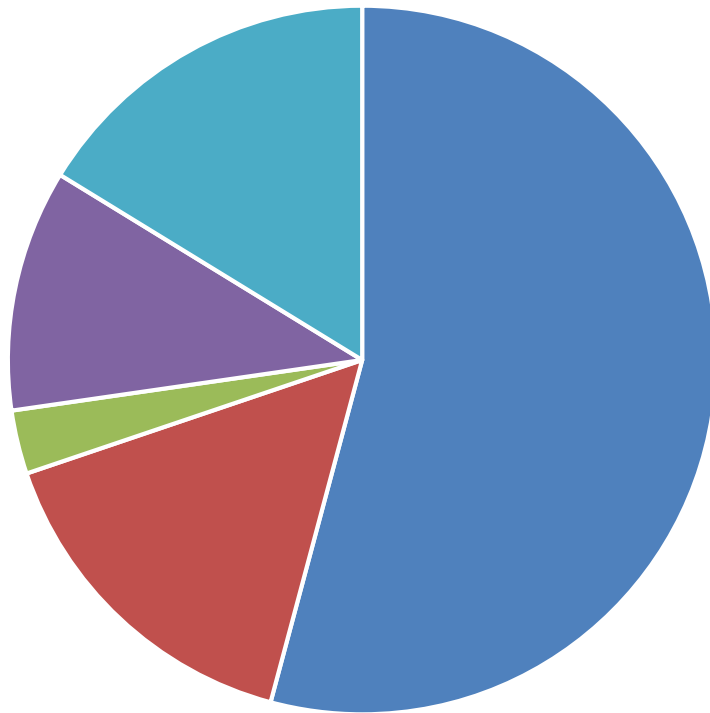


Introductie sprekers

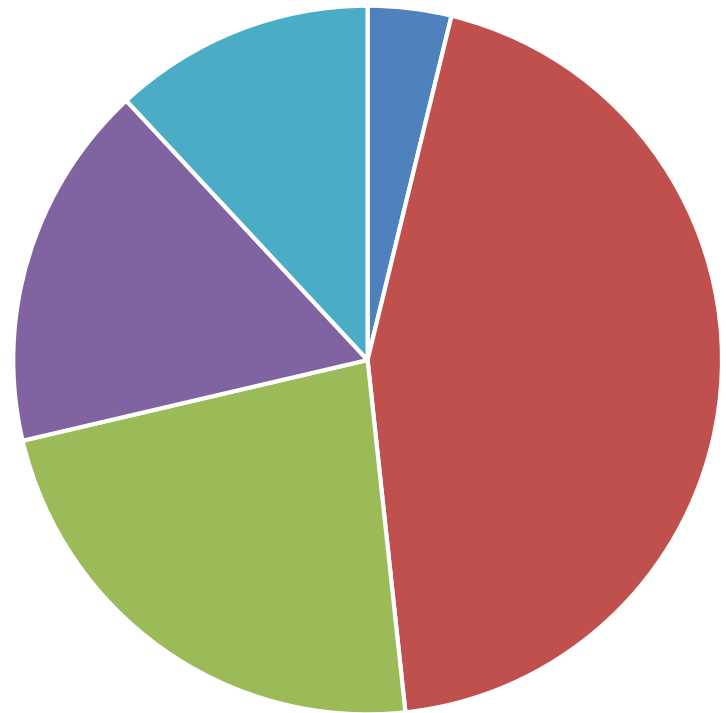
- Marianne Berger
Projectleider Richtlijn Dyslexie
- Evelien Krikhaar
Stimuleringsprogramma Aanpak Dyslexie
- Boukje Toering
Onderwijsadviseur Lezenderwijs
Inhoudelijk projectleider Richtlijn Dyslexie



Deelnemers



- Gedragdeskundige (orthopedagoog/psycholoog)
- Intern begeleider
- Logopedist
- Remedial Teacher
- Anders



- Middelbaar / hoger beroeps- / wetenschappelijk onderwijs
- (Speciaal) basisonderwijs
- Specialistische (diagnostiek en) behandeling
- Voortgezet (speciaal) onderwijs
- Anders



Opzet

- Positie van de RL t.o.v. andere kwaliteitsdocumenten
- Werkwijze bij het ontwikkeltraject
- Inhoud van de richtlijn op hoofdlijnen

Pauze

- De RL in de praktijk
- Invoeren van de richtlijn

Jullie vragen zijn verwerkt in de presentaties.

Tussendoor inhoudelijke vragen 'naar aanleiding van' via Q&A. Wij maken een selectie. Technische vragen of opmerkingen graag via de chat.



Dyslexie... Richtlijn en Protocollen...?



Richtlijn en Protocollen

- Brede Vakinhoudelijke Richtlijn Dyslexie (BVRD) – 1 september 2021
- Protocol Dyslexie Diagnostiek en Behandeling (PDDDB) 3.0 – 1 januari 2022
- PDDDB: Protocol voor vergoede dyslexiezorg = indicatie Ernstige Dyslexie (ED)
 - PO
- Protocollen Leesproblemen en Dyslexie voor het onderwijs (PLD)
 - PO, VO, MBO, HO
- Handreikingen voor invulling ondersteuningsniveaus in het onderwijs
- Leidraad van onderwijs naar zorg ED – aanmeldtraject voor vergoede zorg PO



Op één lijn: BVRD – SDN

- Brede Vakinhoudelijke Richtlijn Dyslexie (BVRD) – 1 september 2021
- Stichting Dyslexie Nederland (SDN) – brochure (2016) – Diagnose en behandeling van dyslexie
- SDN website: [toelichting](#) relatie SDN-BVRD-PDDB



Specifieke vragen over.....

- PDDDB? → Nederlands Kwaliteitsinstituut Dyslexie
- PLD? → Expertisecentrum Nederlands
- Bevoegdheden betrokken professionals bij dyslexiezorg?
→ Beroepsverenigingen (NIP, NVO, LBRT, NVLF,)
- Criteria vergoede dyslexiezorg in PO vanuit de jeugdwet?
→ Gemeente en betrokken dyslexiepraktijken PO

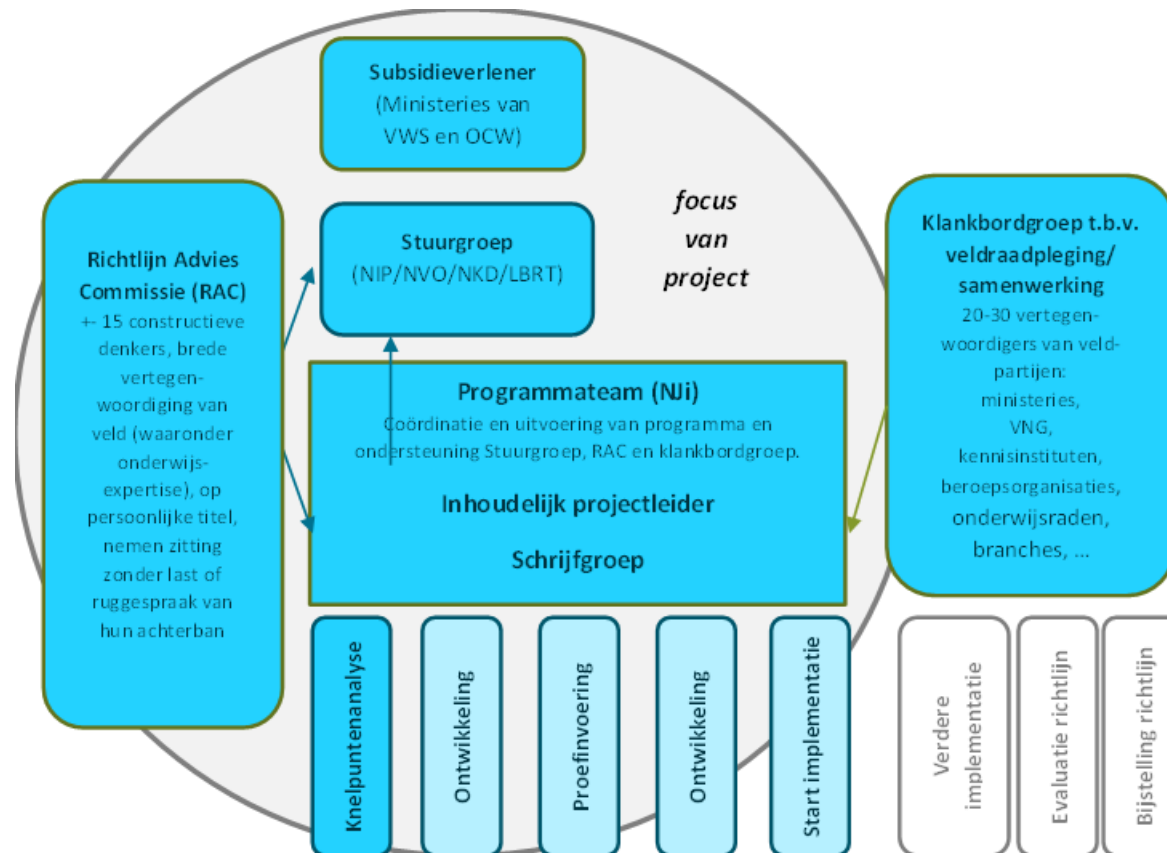


Dyslexie Centraal – netwerk & infopunt

www.dyslexiecentraal.nl



Ontwikkeling Richtlijn Dyslexie



Brede vakinhoudelijke richtlijn dyslexie

Wat zijn voor professionals knelpunten rond dyslexie en welke vragen moet de richtlijn in elk geval beantwoorden?

Knelpuntenanalyse

Knelpunten

Signalering

1

Professionals vinden het lastig het risico op dyslexie te signaleren bij kinderen en jongvolwassenen met een anders- of meertalige achtergrond.

Ondersteuning

2

Professionals op scholen hebben onvoldoende kennis en/of middelen om zorgniveau 3 uit het onderwijsprotocol vorm te geven en om het leerlingdossier op te stellen.

3

Kinderen en jongvolwassenen die wel dyslexie hebben, maar niet gediagnosticeerd zijn met ernstige enkelvoudige dyslexie (EED) krijgen geen of weinig ondersteuning.

Diagnostiek

4

Verschillen tussen gradaties van dyslexie bij kinderen en jongvolwassenen zijn niet altijd duidelijk, mede vanwege meerdere definities en bijbehorende diagnostiek.

5

Het onderzoeksverslag van de professional voor een dyslexieverklaring is niet altijd van voldoende kwaliteit.

Behandeling

6

Ouders, cliënten en professionals hebben geen overzicht van de effectiviteit van verschillende behandelmethoden.

Richtlijn Dyslexie

Uitgangsvragen

- Wat is de invloed van een niet-Nederlandse moedertaal op de lees- en spellingontwikkeling in het Nederlands?
- Welk minimaal taalniveau moeten kinderen en jongvolwassenen hebben voordat professionals het risico op dyslexie kunnen signaleren?
- Welk minimaal taalniveau moeten kinderen en jongvolwassenen hebben om te ontvangen voordat professionals het risico op dyslexie kunnen signaleren?
- Welke expertise hebben professionals nodig om lees- en spellingproblemen bij anders- of meertaligen goed te signaleren?
- Welke kwalitatief goede signaleringsinstrumenten van dyslexie zijn er voor kinderen en jongvolwassenen met een anders- of meertalige achtergrond?
- Wat betekenen bovenstaande uitgangsvragen voor de diagnostiek en behandeling?

- Hoe kunnen professionals leerlingen het beste ondersteunen op zorgniveau 3?
- Welke informatie moet een leerlingdossier bevatten ten behoeve van diagnose en vervolgonderzoek door professionals?
- Wat zijn werkzame elementen voor een goede implementatie van zorgniveau 3 binnen de school en het samenwerkingsverband?

- Wat is het verschil tussen de ondersteuning van kinderen en jongvolwassenen met lees- en/of spellingproblemen en met verschillende gradaties van dyslexie?
- Waarom verschilt het advies over ondersteuning van professionals bij spelling- en/of leesproblemen van het advies bij verschillende gradaties van dyslexie?
- Welke (technische) hulpmiddelen zijn beschikbaar voor kinderen en jongvolwassenen met verschillende gradaties van dyslexie?
- Wanneer kan een professional welk hulpmiddel inzetten ter ondersteuning van kinderen en jongvolwassenen met dyslexie?

- Wat is de algemene definitie van dyslexie?
- Wat is – als specificatie binnen de definitie van dyslexie – de definitie van EED?
- Wat zijn de onderdelen van een differentiaaldiagnostiek voor verschillende gradaties van dyslexie?
- Welke valide en betrouwbare instrumenten hebben professionals voor het uitvoeren van diagnostiek?

- Lit welke onderdelen moet een dyslexierapport bestaan?
- Aan welke eisen moet de onderbouwing van een dyslexierapport voldoen?
- Lit welke onderdelen moet een dyslexieverklaring bestaan voor een handelingsgericht advies over ondersteuning en behandeling van kinderen en jongvolwassenen?
- Wanneer is een actualisering van een dyslexieverklaring nodig en waaruit bestaat deze?

- Wat zijn effectieve behandelmethoden bij dyslexie?
- Wat zijn werkzame elementen in de behandeling van dyslexie?
- Welke kennis is er over het langetermijneffect van behandelmethoden?
- In hoeverre vergroot de behandelmethode de zelfredzaamheid van de cliënt?
- Wat is de rol van de cliënt, de ouders en de school in de behandelmethode?

Over deze kaart

Deze kaart geeft een overzicht van de belangrijkste knelpunten en bijbehorende uitgangsvragen voor het onderwijsdyslexie. De knelpuntenanalyse helpt bij de ontwikkeling van een richtlijn over dyslexie voor gebruik door professionals. Naast deze analyse zijn knelpunten op andere manieren verzameld, zoals via een quick scan onder professionals en ouders. Op deze kaart bedoelen we met 'ouders' ouders(s) en/of verzorgers. De knelpuntenanalyse is het resultaat van twee denktanks met zorg- en onderwijsprofessionals, ouders en wetenschappers. Wij danken allen voor hun inbreng.

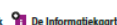
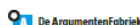
In opdracht van:



op initiatief van:



gemaakt door:



© 2018

Inhoud Brede vakinhoudelijke richtlijn dyslexie

- H1: Wat is dyslexie?
- H2: Signalering
- H3: Diagnostiek
- H4: Behandeling en ondersteuning
- H5: Aanpak lees- en/of spellingproblemen bij meer- en anderstaligen

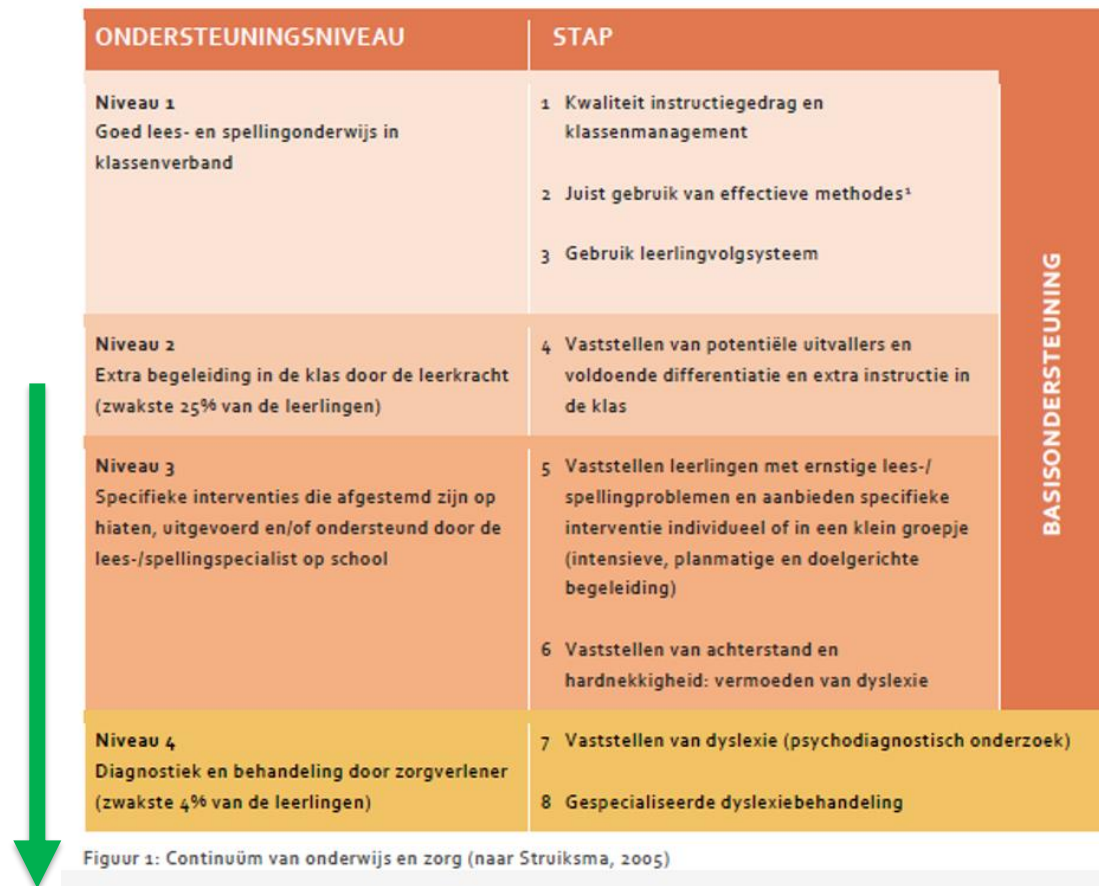
Jullie vragen zijn verwerkt in de presentaties.

Tussendoor inhoudelijke vragen 'naar aanleiding van' via Q&A. Wij maken een selectie.



Kader

- Jeugdigen van 6 t/m 23 jaar
- Lees- en spellingspecialisten in het onderwijs
- Gedragswetenschappers in de zorg

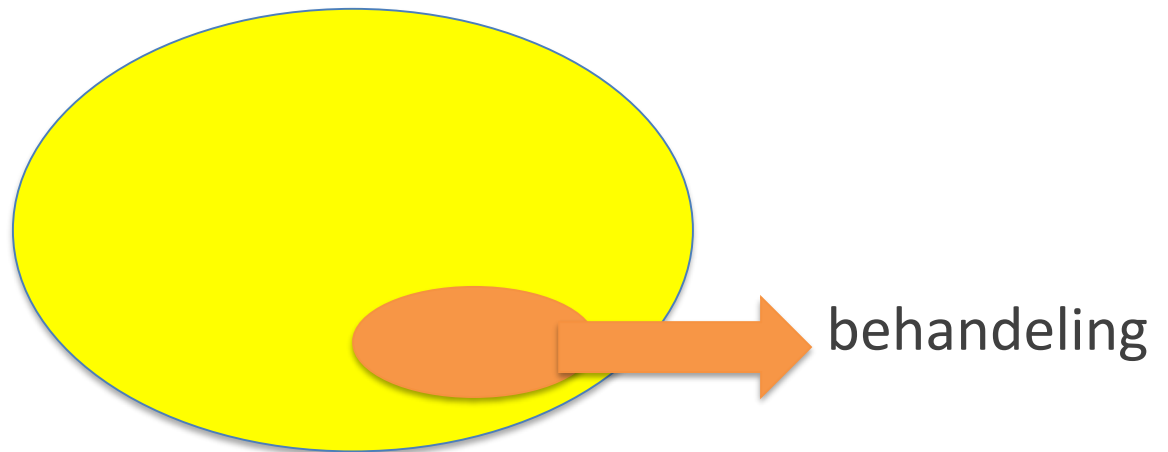


H1: Wat is dyslexie?

- Uitgangspunt: criteria van DSM-5 voor de specifieke leerstoornis vormen de basis voor de classificatie van dyslexie
- Dyslexie is een ernstig, hardnekkig en exclusief lees- en/of spellingprobleem
 - spellingprobleem zonder leesprobleem is atypisch
- Taxaties van ernst achterwege laten, maar aandacht voor
 - ervaren last en (participatie)belemmeringen
 - belemmerende en bevorderende factoren
- ED is een subgroep > behandelindicatie



Dyslexie en ED



H1: Wat is dyslexie? Aanbevelingen

- Gebruik de DMS-5 criteria van een 'specifieke leerstoornis' als basis voor het vaststellen van dyslexie
- Beschouw de term Ernstige Dyslexie als een behandelindicatie in het kader van dyslexiezorg vanuit de jeugdwet



H2: Signalering

Ondersteuning bij lezen en spellen op school

Bij leerlingen met lees- en spellingproblemen is intensieve en passende begeleiding in het onderwijs nodig. Tijdens de begeleiding komt er zicht op het tempo waarin de vaardigheid van de leerling groeit en op de hardnekkigheid van eventuele problemen. Hierbij wordt ondersteuning geboden op verschillende niveaus. Om hiermee aan de slag te gaan zijn er verschillende handreikingen en andere documenten ontwikkeld en te vinden op www.dyslexiecentraal.nl

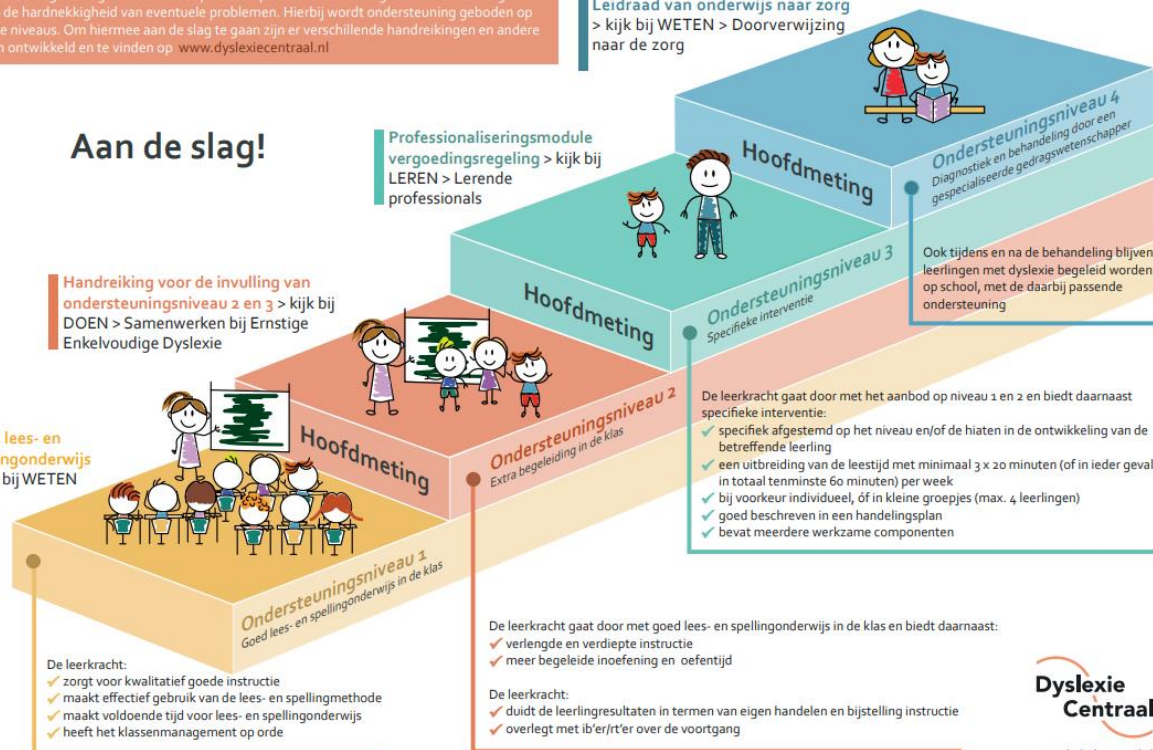
Leidraad van onderwijs naar zorg
> kijk bij WETEN > Doorverwijzing naar de zorg

Aan de slag!

Professionaliseringsmodule
vergoedingsregeling > kijk bij
LEREN > Lerende
professionals

Handreiking voor de invulling van
ondersteuningsniveau 2 en 3 > kijk bij
DOEN > Samenwerken bij Ernstige
Enkelvoudige Dyslexie

Goed lees- en
spellingonderwijs
> kijk bij WETEN



H2: Signalering

Uitwerking ondersteuningsniveau 3

- Instructievormen, instructietijd, groepsomvang
- Inhoudelijk: herhaling, fonologisch georiënteerd, oefenen op letter/klankniveau, woordstructuur, eerst goed dan snel, motivatie, feedback, generalisatie

Leerlingdossier

- Onderbouwing van het vermoeden van dyslexie
- Achterstand
- Hardnekkigheid
- Resultaat en ingezette hulp
- Overdracht naar de zorg



H2: Signalering - Kernaanbevelingen

- Bied als lees-en spellingspecialist jeugdigen met lees-en/of spellingproblemen in aansluiting op goed lees- en spellingonderwijs en extra begeleiding in de klas (ON1 en ON2) ook specifieke interventies aan (ON3)
- Monitor als lees- en spellingspecialist de effecten van het (extra) onderwijsaanbod (continuüm van onderwijs en zorg, RTI) en breng de achterstand in kaart aan de hand van gestandaardiseerde en valide screenings- en toetsinstrumenten, observaties en gesprekken met de jeugdige.
- Registreer als lees-en spellingspecialist de lees- en spellingontwikkeling en de geboden hulp op een voor de gedragsdeskundige navolgbare wijze.



Vragen beantwoorden



H3: Diagnostiek

- Lezen en/of spelling
 - Maar geen leesproblemen bij spellingproblemen is atypisch
- Ernst 10%, maar..
- Hardnekkigheid



Hardnekkigheids criterium

PO: In alle gevallen hardnekkigheid aantonen, wanneer niet duidelijk dan periode van extra hulp op niveau 3

VO: In alle gevallen hardnekkigheid aantonen, wanneer dit niet mogelijk is,

- onderbouw: periode extra ondersteuning / proefbehandeling
 - interventie veelal gericht op leesvloeiendheid in een betekenisvolle context
- daarna: klinische blik
 - betrek leergeschiedenis en andere gegevens
 - breng waar mogelijk bijkomende evidentie aan (bv. familiale belasting)
 - **gebruik een strenger ernstcriterium (-1,5 sd)**



Comorbiditeit

- ADHD
- TOS
- En ook aandacht voor hoogbegaafdheid

Onderzoeksverslag en verklaring

Leesbaar, begrijpelijk en toegankelijk en winst halen in navolgbaarheid en compleetheid

1. Leesbare onderbouwing dat voldaan wordt aan alle vereisten om de diagnose dyslexie te kunnen stellen: *ernst* en *hardnekkigheid* van de lees- en spellingproblemen, argumenten voor het uitsluiten van alternatieve verklaringen.
2. Advies voor ondersteuning, toegesneden en inhakend op de geconstateerde belemmeringen in de onderwijs-, werk of leefsituatie van de jeugdige, gebruik makend van de beschermende factoren bij de jeugdige zelf en zijn omgeving die een positieve rol kunnen spelen bij het bewerkstelligen van optimale participatiekansen.
3. Overzicht van de testcores van het onderliggende diagnostisch onderzoek.

Verklaring: diagnose, voorzieningen, compensaties en dispensaties, belemmeringen.



Actualisatie belemmerende en stimulerende factoren

- Bij iedere transitie is een actualisering van de verklaring van belang. Actualisatie kan de vorm hebben van een addendum dat specifieke belemmeringen in de nieuwe situatie vertaalt naar een handelingsgericht advies.
- In de actualisatie dienen twee elementen opnieuw gewogen en beschreven te worden:
 1. de ernst en aard van de belemmeringen in de nieuwe onderwijs-, werk- en/of leefcontext.
 2. handelingsgerichte adviezen om optimale participatie in de nieuwe context te bewerkstelligen. Er wordt dus geen volledig nieuw dyslexie-onderzoek verricht.



Vragen beantwoorden



H4: Behandeling

- Besteed aandacht aan de samenwerkingsrelatie
- Maak gebruik van de werkzame elementen
- Bied aanvullende ondersteuning d.m.v. sociaal-emotionele begeleiding, psycho-educatie en hulpmiddelen
- Monitor de ontwikkeling na de behandeling



H5: Meer- en anderstaligen

- Wacht niet tot de Nederlandse taal beheerst wordt. Let op klanksysteem verwerving en instructiegevoeligheid. Houd rekening met transfereffect en met fouten die verklaard worden door het tweedetaalverwervingsproces.
- Onderscheid de problemen die het gevolg zijn van het tweedetaalverwervingsproces en de lees-en/of spellingsmoeilijkheden als gevolg van dyslexie.
- Gebruik elkaars expertise; door grote individuele verschillen is het signaleren en diagnosticeren lastig.



Vragen beantwoorden



Pauze moment



Richtlijn in de praktijk

- Aanbevelingen en uitgangspunten voor professioneel handelen in de praktijk van onderwijs en zorg

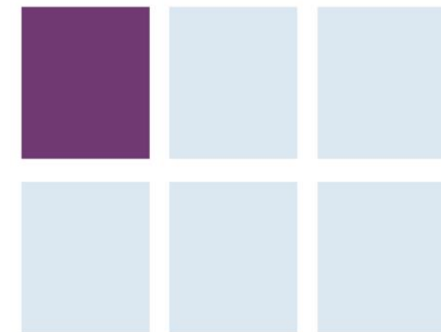


Aan de slag met de richtlijn in de praktijk

- Brede Vakinhoudelijke Richtlijn (BVRD) – tekst / boek (pdf) – ook webbased: [Dyslexie - Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming](#)
- Werkkaarten bij BVRD
- Informatie voor ouders over BVRD

Verwijzingen naar:

- bestaande kennisdocumenten
- praktische tools / instrumenten
- specifieke protocollen en handreikingen



Brede vakinhoudelijke richtlijn

Dyslexie

Werkkaarten BVRD

WAT IS DYSLEXIE? WERKKAART 1

Advies voor optimaal gebruik van de werkkaarten is om eerst het betreffende onderwerp in de *Brede vakinhoudelijke richtlijn dyslexie* door te nemen.

DYSLEXIE

Definitie van dyslexie (zie § 1.1)

Dyslexie is een lees- en/of spellingprobleem dat ernstig en hardnekkig is en dat gedifferentieerd dient te worden van laaggeletterdheid als gevolg van een gebrekkig onderwijsaanbod en als gevolg van een bredere omgevings-, neurologische, sensorische en/of gedragsproblematiek.

Deze richtlijn gaat uit van de criteria voor een 'specifieke leerstoornis' in DSM-5 als basis voor de classificatie van dyslexie.

Als de criteria van een 'specifieke leerstoornis' uit de DSM-5 toegepast worden op het fenomeen dyslexie kan dyslexie als volgt worden gedefinieerd:

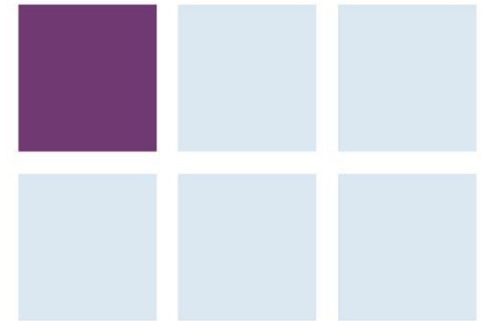
- A. Moeite met het aanleren en gebruiken van lees- en/of spellingvaardigheden, zoals blijkt uit de persisterende aanwezigheid van minstens één van de volgende symptomen gedurende minstens zes maanden, ondanks interventies gericht op deze moeilijkheden:
 - 1. onnauwkeurig of langzaam en moeizaam lezen van woorden (moeite met accurate of vloeiende woordherkenning; slecht decoderen);
 - 2. moeite met spelling.
- B. De betreffende schoolse vaardigheden zijn substantieel en meetbaar slechter ontwikkeld dan gezien de kalenderleeftijd verwacht mag worden en hebben een significant negatieve invloed op de schoolresultaten en werkprestaties.



Aan de slag met de richtlijn in de praktijk

Onderwijs - H2 Signalering

- DC: Werken met de onderwijsprotocollen
- DC: Ondersteuningsniveaus
- DC: Toetsen en interventies
- DC: Handreiking invulling ON2, 3, 4
- DC: Effectief aan de slag op ON3

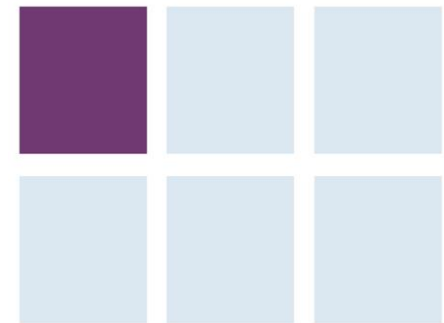


Aan de slag met de richtlijn in de praktijk

Zorg: H3 Diagnostiek

H4 Behandeling en ondersteuning

- DC: PDDDB 3.0 – Ernstige Dyslexie indicatie
- DC: Leidraad van onderwijs naar zorg
- DC: inzet dyslexiehulpmiddelen
- DC: Toetsen en interventies VO



Brede vakinhoudelijke richtlijn

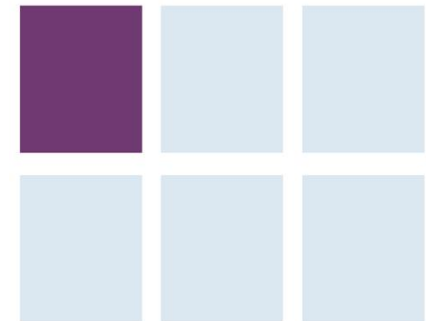
Dyslexie

Aan de slag met de richtlijn in de praktijk

- Brede vakinhoudelijke Richtlijn (BVRD) – tekst / boek (pdf) – ook webbased: [Dyslexie - Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming](#)
- Werkkaarten bij BVRD
- Informatie voor ouders over BVRD

Ouders en jeugdigen:

- DC: Dyslexie: wat heb ik nodig?
- DC: Leidraad voor ouders:
'Mijn kind met leesproblemen of dyslexie'



Brede vakinhoudelijke richtlijn



ED documenten – updates 2021

Dyslexie Centraal

- Alle informatie en documenten op [een pagina](#) bij elkaar
- de 5 E(E)D documenten – nieuwe updates voor 2022:
 - [Leidraad van onderwijs naar zorg](#)
 - [Handreiking invulling ON2, ON3 en ON4](#)
 - [Richtlijn omgaan met doublures](#)
 - [Format Leerlingdossier](#)
 - [Format Handelingsplan lezen en spellen](#)
- [Tutorial filmpjes](#)

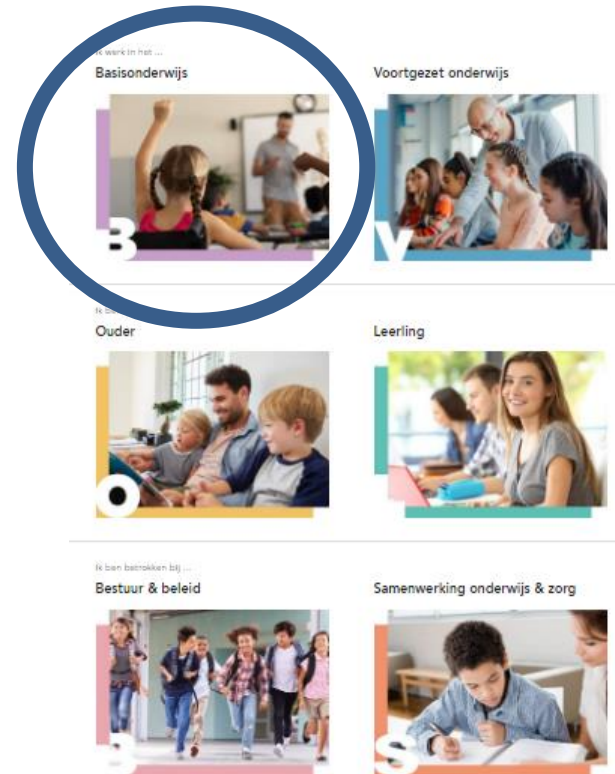


Digitaal Platform - vraagbaak www.dyslexiecentraal.nl



Alles over leesproblemen en dyslexie
in onderwijs en zorg

Weten
Doen
Leren



Samenwerking Onderwijs & Zorg



Lees voor ⓘ Zoeken 🔍 Menu ☰



Samenwerken bij ernstige enkelvoudige dyslexie

Informatie en praktische documenten over de samenwerking bij EED

→ [Lees meer](#)



Brede Vakinhoudelijke Richtlijn Dyslexie

De Brede Vakinhoudelijke Richtlijn Dyslexie beoogt antwoord te geven op de knelpunten die worden ervaren bij de diagnostiek en behandeling van dyslexie. Hier vindt u achtergrondinformatie en updates over de voortgang. Laatste update: augustus 2021.

→ [Lees meer](#)



Animatie regiobijeenkomsten

Bekijk onze animatie over regiobijeenkomsten om de samenwerking tussen onderwijs & zorg in de regio te verbeteren

→ [Lees meer](#)

Vragen aan Dyslexie Centraal?

Neem contact op via:

- Website www.dyslexiecentraal.nl
- Mail info@dyslexiecentraal.nl
- Telefoon: Dyslexie Centraal Advieslijn: 024 – 382 32 33



Vragen beantwoorden



Introductie van de richtlijn

- Niet als iets nieuws, maar sluit aan bij de huidige werkwijze (blijkt uit proefinvoer).
- Een richtlijn biedt houvast: standaard om je eigen handelen aan te toetsen, samenwerking met collega's, kader voor samen beslissen over passende hulp.
- Een richtlijn is geen keurslijf: pas toe of leg uit.
- Niet vrijblijvend: onderdeel van beroepscode / werken volgens vakinhoudelijke standaard.



Vier fases

1. Het team is / je collega's zijn nog (vrij) onbekend met de richtlijn en moet(en) weten dat richtlijn bestaat: **Verspreiding**
2. Het team is / je collega's zijn bekend met de richtlijn maar moet(en) verder geïnteresseerd raken: **Adoptie**
3. Het team heeft / je collega's hebben interesse en moet(en) de richtlijn gaan toepassen: **Implementatie**
4. Het team / je collega's moet(en) het werken met de richtlijn volhouden: **Continuering**

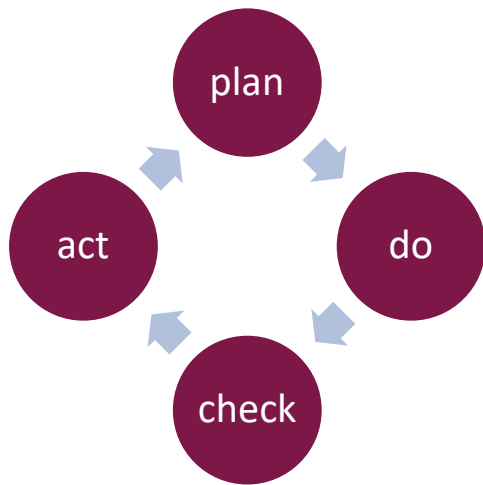
→ Pas je (gezamenlijke) invoerstrategie aan op de fase waarin je team (of organisatie) zit.



Hulpmiddelen

- [Implementatieplan](#)
- Factsheet - [hoe aan de slag te gaan met de richtlijnen](#)
- [Tips voor zelfsturende teams](#)

Analyse



- A. Hoe wordt er over de richtlijn gedacht en hoe kun je hier invloed op uitoefenen?
 - MIDI*: Tool om belemmerende en bevorderende factoren in kaart te brengen

- B. Hoe wordt er met de richtlijn gewerkt?
 - Langs de lijn: Tool om als team in gesprek te zijn over het gebruik van de richtlijn

* Bron: [Towards a measurement instrument for determinants of innovations](#) van MAH Fleuren; TGWM Paulussen; P Van Dommelen; S Van Buuren, International Journal for Quality in Health Care , 26 (5), 2014: 501-510; doi: 10.1093/intqhc/mzu060

Kansen en knelpunten in beeld

Kenmerken van de richtlijn zelf

Kenmerken van de professional

Kenmerken van de organisatie

Kenmerken van de sociaal politieke omgeving

Werkvormen

Kenmerken van de richtlijn zelf // Kenmerken van de professional
[Richtlijnen-Instructie-Aanbevelingen-langs-de-lijn.pdf](#)
[\(richtlijnenjeugdhulp.nl\)](#)

Kenmerken van de professional // Kenmerken van de organisatie
[Richtlijnen-Thermometer-gebruiksaanwijzing.pdf](#)
[\(richtlijnenjeugdhulp.nl\)](#)

Kenmerken van de sociaal politieke omgeving
[Praatplaat-gesprek-tussen-gemeenten-en-instellingen.pdf](#)
[\(richtlijnenjeugdhulp.nl\)](#)





Langs de lijn: Wat?



- Kom erachter of collega's in jouw team werken met de aanbevelingen die in de richtlijn staan.
- Achterhaal wat de aanbevelingen in de dagelijkse praktijk oproepen.
- Stel samen vast wat er voor nodig is om een aanbeveling beter toepasbaar te maken.

Tips om de richtlijn in hoofd, hart en handen te krijgen

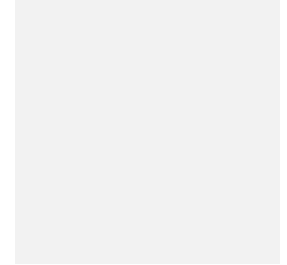
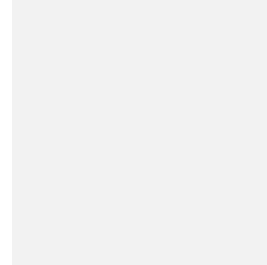
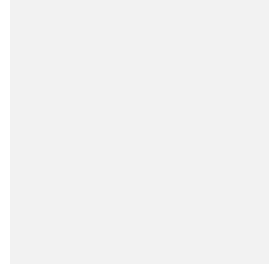
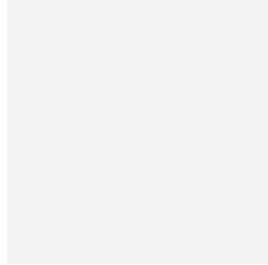
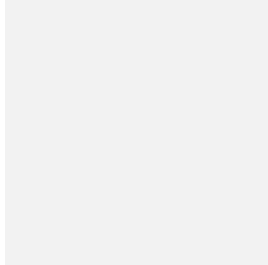
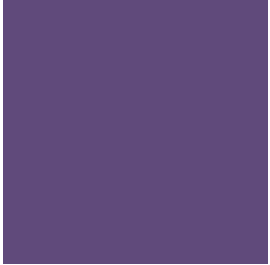
- Invoegen in inwerktraject / bijscholingstraject
- Inbedding in kwaliteitssystematiek, bv handboek
- Invoegen als onderdeel van het beoordelingsgesprek
- Het gebruik van de richtlijn als vast punt op de agenda van het team
- Regelmatig nieuwe informatie sturen
- Follow-ups geven aan gebruikers
- Successen vieren / initiatieven belonen
- Herhalen van afspraken
- Netwerk van aanjagers inrichten
- Aanspreekpunt / Goed functionerende helpdesk



Tot slot

Doe het samen!

- Zoek formele steun bij het management
- Zoek informele steun (enthousiaste collega's)
- Zorg voor uitwisseling van ervaringen!



Bedankt en veel succes met invoering
en gebruik!

Vragen? Mail naar:
richtlijndyslexie@nji.nl